

İLAVE İSTİHDAMA GETİRİLEN TEŞVİK

I- GİRİŞ

6111 sayılı Torba Kanun ile getirilen düzenlemelerden biri de yeni işe almaya dönük teşviktir. Kanununun 74 üncü maddesine göre, 31/12/2015 tarihine kadar işe alınan her bir sigortalı için geçerli olmak üzere, 25/02/2011 tarihinden itibaren özel sektör işverenlerince işe alınan ve fiilen çalıştırılanların; işe alındıkları tarihten önceki altı aya ilişkin Sosyal Güvenlik Kurumuna verilen prim ve hizmet belgelerinde kayıtlı sigortalılar dışında olmaları, aynı döneme ilişkin işe alındıkları işyerinden bildirilen prim ve hizmet belgelerindeki sigortalı sayısının ortalamasına ilave olmaları ve bu maddede belirtilen diğer koşulları da sağlamak kaydıyla, 5510 sayılı Kanununun 81 inci maddesinde sayılan ve 82 nci maddesi uyarınca belirlenen prime esas kazançları üzerinden hesaplanan sigorta primlerinin işveren hisselerine ait tutarı, işe alındıkları tarihten itibaren İşsizlik Sigortası Fonundan karşılanır.

II- TEŞVİKTEN YARARLANMANIN KOŞULLARI

A) Teşvikten Hangi İşyerleri Yararlanabilir

Maddeye göre, özel sektör işverenleri bu teşvik hükümlerinden yararlanır. Diğer bir ifade ile kamu sektörü teşvik kapsamında değildir. Genel bütçeye dahil daireler, katma bütçeli idareler, döner sermayeler, fonlar, belediyeler, il özel idareleri, belediyeler ve il özel idareleri tarafından kurulan birlik ve işletmeler, sosyal güvenlik kurumları, bütçeden yardım alan kuruluşlar ile özel kanunla kurulmuş diğer kamu kurum, kurul, üst kurul ve kuruluşları, kamu iktisadi teşebbüsleri ve bunların bağlı ortaklıkları ile müessese ve işletmelerinde ve sermayesinin %50'sinden fazlası kamuya ait olan diğer ortaklıklar, Kamu İhale Kanunu ve bu Kanundan istisna olan alımlar ile uluslararası anlaşma hükümlerine istinaden yapılan hizmet alımları ve yapım işlerini yürüten işyerleri sigorta prim teşvikinden yararlanamayacaklardır.

Öte taraftan, işveren hissesine ait primlerin Fondan karşılanabilmesi için işverenlerin çalıştırdıkları sigortalılarla ilgili olarak, 5510 sayılı Kanun uyarınca aylık prim ve hizmet belgelerini yasal süresi içerisinde Sosyal Güvenlik Kurumuna vermesi, sigortalıların tamamına ait sigorta primlerinin sigortalı hissesine isabet eden tutarını yasal süresi içinde ödemesi ve kapsama giren sigortalının işe alındığı işyerinden dolayı Sosyal Güvenlik Kurumuna prim, idari para cezası ve bunlara ilişkin gecikme cezası ve gecikme zammı borcu bulunmaması şarttır. Belirtmekte yarar vardır ki, Sosyal Güvenlik Kurumuna olan prim, idari para cezası ve bunlara ilişkin gecikme cezası ve gecikme zammı borçlarının 6183 sayılı Kanununun 48 inci maddesine göre tecil ve taksitlendirilmiş veya ilgili diğer kanunlar uyarınca prim borçlarının yeniden yapılandırılmış ve taksitlendirilmiş olması, bu tecil, taksitlendirme ve yeniden yapılandırma devam ettiği sürece işverenlerin bu fıkra hükmünden yararlanmasına engel teşkil etmez.

Teşvikten yararlınsın yararlanmasın yapılan kontrol ve denetimler sonucunda, sigortasız işçi çalıştırdığı tespit edilen işyerleri, tespit tarihinden itibaren bir yıl süre ile bu teşvikten yararlanmamaktadır.

B) Teşvik Kapsamında İşe Alınacak İşsizlerin Nitelikleri

a) En Az Altı aydan Beri İşsiz Olmalı

İlk aşamada işe alınacak bu kişilerin işe alındıkları tarihten önceki altı aya ilişkin Sosyal Güvenlik Kurumuna verilen prim ve hizmet belgelerinde kayıtlı sigortalı olmaması gerekmektedir.

Dolayısıyla, işe alınmadan önceki altı aylık dönemde sigortalı olarak çalışılmamalıdır. Örneğin bu kapsamda 05/Nisan/2011de işe alınan bir kişinin 04/Nisan/2011-04/Ekim/2010 döneminde Sosyal Güvenlik Kurumuna bildirilen sigortalılar içinde olmaması gerekmektedir.

Öte taraftan Kanun açık bir şekilde, sosyal güvenlik primine tabi çalışanların, yurt dışında çalıştırılan sigortalıların istihdam edilmesi halinde dahi teşvik hükümlerinden yararlanılamayacağını ifade etmiştir.

b) Ortalama Sigortalı Sayısına İlave İşe Alınmalı

4447 sayılı Kanunun değişik geçici 10 uncu maddesine göre, işsiz işe alındığı tarihten önceki altı aya ilişkin işe alındıkları işyerinden bildirilen prim ve hizmet belgelerindeki sigortalı sayısının ortalamasına ilave olması şarttır.

Ortalama sigortalı sayısı, sigortalının işe başladığı işyerinde işe giriş tarihinden önceki altı ayda Sosyal Güvenlik Kurumuna bildirilmiş olan toplam sigortalı sayısının, aynı dönem aralığında bildirim yapılmış ay sayısına bölünmesi suretiyle bulunacaktır. Örneğin 13.10.2011 tarihinde 5 işsiz işe alınmışsa, nisan – eylül dönemine bakılacak, prim ve hizmet belgelerinde nisanda 10, mayısta 3, haziranda 0, temmuzda 5, ağustosta 10, eylülde 2 işçi çalıştığı bildirilmiş ise bu sayılar toplanarak (10+3+0+5+10+2) 6 aya bölünecektir. Bulunan 6 işçi sayısı, bu işyerinin ortalama işçi sayısı olarak dikkate alınacak ve mevcut işçi sayısını artıran bu beş işsizden en son alınan (hepsi aynı tarihte alınmış işe işveren tarafından tercih edilen) bir işçi için teşvikten yararlanılacaktır.

İşe giren sigortalının işe girdiği tarih itibarıyla çalıştırılan toplam sigortalı sayısı, ortalama sigortalı sayısının üzerinde olmalıdır. Bu kapsamda yeni açılan bir işyeri için işe alınan her sigortalı teşvik hükümlerinden yararlanılmasına olanak verecektir.

Eğer ki işe giriş tarihinde bu artış olmamış, sonraki aylarda olmuş ise söz konusu teşvikten yararlanmak mümkün olmayacaktır. Öte taraftan, sigortalı işsiz aynı işyerinde çalışmaya devam etse dahi o işyerinde çalıştırılanların sayısı, ortalama sigortalı sayısının üzerine çıkmadığı aylarda sigorta prim teşvikinden yararlanmak gene mümkün olmayacaktır.

Ortalama sigortalı sayısı, teşvikten yararlanılacak olan her bir sigortalı için işe giriş tarihine göre ayrı ayrı tespit edileceğinden, farklı aylarda işe alınan sigortalılar yönünden baz alınan ortalama sigortalı sayıları farklı olabilecektir.

İşyerinde çalışan sigortalı sayısının tespitinde, sosyal güvenlik destek primine tabi olarak çalışanlar, çeşitli nedenlerle çalışması bulunmayan ve ücret ödenmeyen sigortalılar, ay içinde işe giren veya işten çıkanlar hesaplama dahil edilirken, aday çırak, çırak ve işyerinde mesleki eğitim gören öğrenciler ve stajyerler hesaplama dahil edilmeyeceklerdir.

Ortalama sigortalı sayısı hesap edilirken 0,49'a kadar olan kesirler 0 (sıfır), 0,50 ve üstü kesirler ise tama iblağ edilecektir.

c) Sigortalı İşsiz Bu Teşvikten Bir Kez Yararlanmalı

Düzenlemeye göre, sağlanan teşvikten aynı sigortalı için bir kez yararlanılabilir. Sigortalı, teşvik süresini tamamlamadan tekrar işsiz kalır ise, kalan süreden yeniden yararlanamaz.

Ancak, 18 yaşından büyük ve 29 yaşından küçük erkekler ile 18 yaşından büyük kadınlar tekrar işe girerler ve tekrar işe girerken mesleki yeterlilik belgesi sahibi olmaları veya mesleki ve teknik eğitim veren orta veya yüksek öğretimi bitirmeleri veya Türkiye İş Kurumunca düzenlenen işgücü yetiştirme kursundan mezun olduklarını gösterir belgeye haiz olmaları durumunda teşvikten tekrar yararlanırlar. Bu durumda ilk yararlanma süresi, ikincisinden düşülür ve toplam yararlanma süresi en son yararlanılan destek için maddede öngörülen süreyi aşamaz.

C) Teşvik Olarak Verilecek Miktar

Tüm koşulların sağlandığını varsaydığımızda işveren, 5510 sayılı Kanunun 81 inci maddesinde sayılan ve 82 nci maddesi uyarınca belirlenen prime esas kazançları üzerinden hesaplanan sigorta primlerinin işveren hisselerine ait tutarı, işsiz işe alındığı tarihten itibaren İşsizlik Sigortası Fonundan karşılanacaktır.

Önceki teşviklerden farklı olarak işveren primine sınırlama getirilmemiş, Kanundaki genel sınırlama (asgari ücretin 6,5 katı) ile yetinilmiştir.

Şu hususu da belirtmekte yarar vardır, 5510 sayılı Kanunun 81 inci maddesinin (ı) bendinde yer alan malullük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primlerinden, işveren hissesinin beş puanlık kısmına

isabet eden tutarın Hazinece karşılanmasına devam edilmektedir. Beş puanlık indirim uygulandıktan sonra kalan sigorta primlerinin işveren hisselerine ait oranları İşsizlik Sigortası Fonundan karşılanacaktır.

Teşvikin ödenme süresi işe alınan sigortalının özelliklerine göre farklılık göstermektedir:

Kanun tüm işsizleri kapsamına almış ancak bazı işsizlere öncelik tanımıştır.

İşsizler 18 yaşından büyük ve 29 yaşından küçük erkekler, 18 yaşından büyük kadınlar, 29 Yaşından büyük erkekler olarak üç kategoriye, bu kategoriler de alt ayrımlara bölünmüştür.

18 yaşından büyük ve 29 yaşından küçük erkekler ile 18 yaşından büyük kadınlardan

Mesleki yeterlik belgesi sahipleri için kırksekiz ay süreyle,

Mesleki ve teknik eğitim veren orta veya yüksek öğretimi veya Türkiye İş Kurumunca düzenlenen işgücü yetiştirme kurslarını bitirenler için otuzaltı ay süreyle,

Mesleki yeterlik belgesi sahibi olmayan veya mesleki ve teknik eğitim veren orta veya yüksek öğretimi bitirmeyen veya Türkiye İş Kurumunca düzenlenen işgücü yetiştirme kurslarına katılmayanlar için yirmidört ay süreyle,

29 yaşından büyük erkeklerden

Mesleki yeterlilik belgesi veya mesleki ve teknik eğitim veren orta veya yüksek öğretimi veya Türkiye İş Kurumunca düzenlenen işgücü yetiştirme kurslarını bitirdiğine ilişkin belgesi olan veya bu niteliklere sahip olanlar için yirmidört ay süreyle,

Yukarıda belirtilen bu özelliklere hem sahip olup hem de Türkiye İş Kurumuna kayıtlı işsiz ise, ilave olarak altı ay süreyle,

Halen çalışan sigortalılardan 25/02/2011 tarihten sonra mesleki yeterlik belgesi alanlar veya mesleki ve teknik eğitim veren orta veya yüksek öğretimi bitirenler için oniki ay süreyle,

18 yaşından büyük olup mesleki yeterlilik belgesi olmayan, mesleki ve teknik eğitim veren orta veya yüksek öğretimi veya Türkiye İş Kurumunca düzenlenen işgücü yetiştirme kurslarını bitirmeyen veya 25/02/2011 tarihinden sonra mesleki yeterlilik belgesi almayan veya mesleki ve teknik eğitim veren orta veya yüksek öğretimi bitirmeyip işe Türkiye İş Kurumuna kayıtlı iken girenler altı ay süreyle,

Bu teşvikten yararlanır.

Eğer sigortalı mesleki yeterlilik belgesinde veya mesleki ve teknik eğitim veren orta veya yüksek öğretim kurumları veya Türkiye İş Kurumunca düzenlenen işgücü yetiştirme kurslarına ilişkin belgelerde belirtilen meslek ya da alanda işe alınmamış ise söz konusu teşvikten yararlanılamayacaktır.

D) Sigortalı Fiilen Çalıştırılmalı

4447 sayılı Kanunun geçici 10 uncu maddesinde, işveren hissesi sigorta prim teşvikinden yararlanabilmesi için sigortalılar yönünden aranılan şartlardan biri de, sigortalının fiilen çalışmasıdır.

Buna göre, anılan Kanunda öngörülen diğer şartlara sahip olmasına rağmen ay içinde çeşitli nedenlerle (yıllık ücretli izin ve istirahat gibi) fiilen çalışmamış olan sigortalılara, işverenlerce ücret ödenmesi halinde, fiilen çalışılmamış sürelerle ilişkin ödenen ücretlerden dolayı söz konusu teşvikten yararlanılması mümkün bulunmamaktadır. Örneğin, 2011/Nisan ayında 20 gün fiilen çalıştığı, 10 gün de yıllık ücretli izinli olduğu varsayıldığında, söz konusu sigortalının 2011/Nisan ayındaki 20

günlük fiili çalışmasından dolayı işveren hissesi sigorta prim teşvikinden yararlanılabilecek, buna karşın 10 günlük yıllık ücretli izin süresinden dolayı bahse konu teşvikten yararlanılamayacaktır.

Ancak, işe giren işsizlerin hak kazandıkları hafta tatili için ödenen ücretler de fiilen çalışılmış süreler gibi değerlendirilecektir.

E) Diğer Hususlar

Prim teşvikinden yararlanmak isteyen işverenin, teşvik hükümlerinden yararlanmak istediğini Sosyal Güvenlik Kurumuna beyan etmesi gerekmektedir. Diğer bir ifade ile Kanunda belirtilen kişilerin işe alınmış olması doğrudan teşvik hükümlerinden yararlanma sonucunu doğurmayacaktır.

İşsizlik Sigortası Fonundan karşılanan prim tutarları, gelir ve kurumlar vergisi uygulamasında gider veya maliyet unsuru olarak dikkate alınmayacaktır.

Gerek görür ise Bakanlar Kurulu maddedeki teşviki 2015 Yılından itibaren beş yıla kadar uzatmaya yetkilidir.

Kanunda belirtilen teşviklerden bazıları 18 yaşından büyük ve 29 yaşından küçük erkekler ile 18 yaşından büyük kadınlar için geçerlidir. Dolayısıyla işe giren kişinin yaşı önemlidir ve yaş hesabının doğru yapılması gerekir.

Sigortalının işe giriş tarihi itibarıyla yaşının hesaplanması şu şekilde yapılır: İşe giriş tarihinden, doğum tarihi çıkarılır ve yaşın 18 yıl 00 ay 00 gün (dahil) ile 28 yıl 11 ay 29 gün (dahil) arasında olan erkek sigortalılar ile yine işe giriş tarihi itibarıyla yaşı 18 yıl 00 ay 00 gün veya üzerinde olan kadın sigortalılar belirtilen teşvikten yararlanır.

III- SONUÇ

İşsizlik Sigortası Kanununda 25/02/2011 tarihinden geçerli olarak yapılan değişiklikle işverenlere altı ay ile kırksekiz ay arasında değişen sürelerde işçinin prime esas kazancı üzerinden hesaplanan sigorta primlerinin işveren hisselerine ait tutarı, işsiz işe alındığı tarihten itibaren İşsizlik Sigortası Fonundan karşılanacaktır.

İşverenlerin bu teşvikten yararlanmaları için işe alınan kişinin asgari altı aydan beri işsiz olması ve o kişinin işe alınmasıyla işyerinde son altı aydan beri çalışan ortalamasının bu yeni işe almayla artması temel şarttır. Diğer bir ifade ile Yasa koyucu sadece işsiz işe alınmasını yeterli görmemekte, kişinin işe alınmasıyla birlikte o işyerindeki çalışan ortalamasının da artmasını aramaktadır.

Önceki teşviklerden farklı olarak işçinin tüm prime esas kazancın dikkate alınması, mesleki yeterlilik belgesi, mesleki ve teknik eğitim veren orta veya yüksek öğretimi veya Türkiye İş Kurumunca düzenlenen işgücü yetiştirme kurslarının bitirilmesiyle ilgili belgelerin aranması, işçinin Türkiye İş Kurumu vasıtasıyla işe başlatılması hususları yenidir.

Teşvik uygulaması 2015 Yılı sonuna kadar devam edecektir. Bakanlar Kurulu gerek görür ise bu teşviki 2015 Yılından itibaren beş yıla kadar uzatmaya yetkilidir.